

ÖLÜM BAŞPİSKOPOS İÇİN GELİYOR

Willa Cather

İngilizceden Çeviren: Sanem Erdem

Yayına Hazırlayan: Mahir Koçak

Dizgi ve Kapak: Naz Yıldız

Editör: Ezgi Alkan

Sertifika No: 43569

Baskı ve Cilt: İşkur Matbaa

Ağaç İşleri Sanayi Sitesi 1370 Cadde No: 5 İvedik OSB. / Ankara (0312) 394 52 62

ISBN: 978-605-73813-8-5

Sertifika No: 52314

Birinci Basım: Mart 2023

Bütün yayının hakları saklıdır.

Kaynak gösterilerek yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yedi Kültür Sanat ve Yayıncılık Faaliyetleri A.Ş.

Birlik Mah. 448.Cad. 455.Sok. No:18 Çankaya/Ankara

Tel: (312) 496 27 10 Faks: (312) 496 27 19

www.yediyayinlari.com info@yediyayinlari.com

Willa Cather (1873-1947): 7 Aralık 1873'te ailesinin altıncı çocuğu olarak Amerika'nın Virginia eyaletinde dünyaya geldi. 19. ve 20. yüzyıl Amerikan edebiyatının en güçlü seslerinden biri olan Cather, romanlarıyla öne çıktı ve 1923'te *One of Us* romanıyla Pulitzer Ödülü kazandı. Birleşik Devletler'in güneyinde doğan ve çocukluğunu burada geçiren Cather, 9 yaşındayken ailesiyle Nebraska'ya taşındı ve bu yer değişikliği romanlarına "kendi kabilesini bulmaya çalışan" karakterler olarak yansıdı. 1918 yılında yayımlanan *My Ántonia* büyük ses getirdi; F. Scott Fitzgerald, *My Ántonia*'nın *Great Gatsby* ile karşılaştırılacak kadar iyi bir roman olduğunu söyledi. Cather, eserlerinde Amerika'nın çeşitli ve çok kültürlü topluluklarına dikkat çekti; göçmenlik, yerlilik temalarına değindi, kölelik sorununu ele aldı. Bu temaların izlerini taşıyan "Ölüm Başpsikopos İçin Geliyor" epik anlatımı ve "vahşi batı" manzaralarıyla Western türünün en iyi örnekleri arasında gösterilmeye devam ediyor, *Modern Library*'nin "20. yüzyılda yazılmış en iyi İngilizce romanlar" listesinde yer alıyor.

Sanem Erdem: 1979 yılında Bursa'da doğdu. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi'nde Karşılaştırmalı Edebiyat okudu. Serbest çevirmen olarak kurmaca ve kurmaca dışı eserler üzerinde çalışmaya devam ediyor.

Willa Cather

ÖLÜM BAŞPİSKOPOS İÇİN GELİYOR

Çeviren: Sanem Erdem

İÇİNDEKİLER

Giriş: Roma'da

BİRİNCİ KİTAP: PAPA'NIN VEKİLİ

1. Haç Şeklindeki Ağaç
2. Gizli Su
3. Piskopos Evine Kavuşuyor
4. Bir Çan ve Bir Mucize

İKİNCİ KİTAP: MİSYONERLİK SEYAHATLERİ

1. Ak Katırlar
2. Issız Mora Yolu

ÜÇÜNCÜ KİTAP: ÁCOMA'DA KUTSAL AYİN

1. Ahşap Papağan
2. Jacinto
3. Kaya
4. Fray Baltazar Efsanesi

DÖRDÜNCÜ KİTAP: YILAN KÖKÜ

1. Pecos'ta Gece
2. Taş Dudaklar

BEŞİNCİ KİTAP: PADRE MARTÍNEZ

1. Eski Düzen
2. Pinti

ALTINCI KİTAP: DOÑA ISABELLA

1. Don Antonio
2. Hanımefendi

YEDİNCİ KİTAP: BÜYÜK PİSKOPOSLUK BÖLGESİ

1. Meryem Ayı
2. Aralık Gecesi
3. Navajo Diyarı'nda İlkbahar
4. Eusabio

SEKİZİNCİ KİTAP: PIKE'S DORUĞUNDA ALTIN

1. Katedral
2. Leavenworth'ten Gelen Mektup
3. Auspice Maria!

DOKUZUNCU KİTAP: ÖLÜM BAŞPİSKOPOS İÇİN GELİYOR

GİRİŞ: ROMA'DA

1848 yılının bir yaz akşamında, üç kardinal ile Amerika'dan gelen misyoner bir piskopos, Sabin Tepeleri'nden Roma'ya bakan bir villanın bahçesinde yemek yiyordu. Taraçasının güzel manzarasıyla meşhurdu bu villa. Sofrada oturan dört adamın bulunduğu gizli bahçe, bu taraçanın altı metre kadar güneyinde kalıyordu ve üzüm bağları ekilmiş dik bir yamacın üstündeki kaya çıkıntısından ibaretti. Taş basamaklar burayı yukarı taraftaki gezi yoluna bağlıyordu. Kumlu bir meydana, saksılar içindeki portakal ve zakkum ağaçları arasında duran masa, yukarıdaki kayaların üstünde biten çalı meşeleriyle gölgelenmişti. Korkuluklardan sonrası gökyüzünden ibaretti ve çok aşağıda manzara yumuşak dalgalarla uzanıyordu; buradan Roma'ya kadar göze çarpan hiçbir şey yoktu.

İspanyol kardinal ile misafirleri akşam yemeğine oturduklarında vakit erkendi. Güneş daha bir saat boyunca ihtişamını koruyacaktı ve kentin alçak silueti, arazinin ışık saçan kıvrımlarının ortasında ufuk çizgisini neredeyse hiç bozmadan uzanmaktaydı —koca bir balonun düz tepesi gibi mavimsi gri rengi, yumuşak metal yüzeyinde görünüp kaybolan bakır ışıltılarıyla San Pietro'nun kubbesinden başka belirgin bir özelliği yoktu. Kardinal akşam yemeğine, güneşin hararetinin harekete teşvik ettiği akşamın bu saatinde başlamak gibi alışılmadık bir tercihte bulunmuştu. Işık yerinde duramıyordu ve garip şekilde bir doruk noktası —muhteşem bir son niteliğindediydi. Sayısız mum ışığının kızıllığı, alevlerinin kırmızı harelere gibi aynı anda hem sert hem yumuşaktı. Meşelerin içini delerek kızıl kahve gövdelerini aydınlatıyor, koyu yapraklarını gölgede bırakıyordu; portakal ağaçlarının parlak yeşilini, zakkum çiçeklerinin pembelerini ısıtıp altın rengine dönüştürüyordu; sofranın örtüsünün, tabakların ve kristallerin üstünde titreşen yoğun sarmal desenler gönderiyordu. Kilise üyeleri güneşten korunmak için dört köşeli başlıklarını çıkarmamıştı. Üç kardinal kırmızı şeritli, kırmızı düğmeli si-

yah cübbe; piskopos ise mor yeleşinin üstüne uzun siyah bir ceket giymişti.

İş konuşuyorlardı; hatta New Mexico'da, Kuzey Amerika'nın Birleşik Devletler'e yeni katılan bölgesinde yeni bir Apostolik Vekillik¹ kurulması için Baltimore İl Meclisi'nden gelmesi beklenen inceleme sonucunu konuşmak üzere toplanmışlardı. Bu yeni topraklar hepsi için, hatta misyoner piskopos için bile bir muammaydı. İtalyan ve Fransız kardinaler buradan "Le Mexique" diye bahsederken İspanyol ev sahipleri "New Spain" ismini kullanıyordu. Vekillik tasarısına çok ilgi göstermiyorlardı ve misyoner Peder Férrand'ın alakalarını durmadan tazelemesi gerekiyordu. Doğum yeriyle İrlandalı, kütüğüyle Fransız olan ve Yeni Dünya'da çok yer gezip önemli başarılar kazanmış Peder Férrand, Katolik Kilisesi için adeta bir Odysseus idi. Konuşma dilleri Fransızcaydı, kardinalerin Latinceyle güncel meseleleri rahatça tartışabildikleri günler geçeli çok olmuştu.

12 Fransız ve İtalyan kardinaler orta yaşlarında, dinç adamlardı; Norman kardinal göbekli ve kanlı canlı, Venedikli ise zayıf, soluk benizli ve kanca burunluydu. Ev sahipleri García María de Allande hâlâ genç sayılırdı. Koyu tenliydi, ancak atalarının portre galerisinde bulunan birçok tabloda ki İspanyollara özgü o uzun suratu, İngiliz annesinden ötürü genç Kardinal'de epey değişikliğe uğramıştı. Koyu kahverengi gözleriyle İngilizlere özgü genç ve hoş bir ağzı, açık yürekli bir havası vardı.

Papa XVI. Gregorius'un yönetiminin son yıllarında, de Allande Vatikan'daki en nüfuzlu adamdı; ancak Gregorius'un iki yıl önce vefat etmesinin ardından sayfiye evine çekilmişti. Yeni Papa'nın yaptığı reformların gerçeklerden uzak ve tehlikeli olduğuna inanarak siyasi hayattan çekilmiş —faliyetlerini, Gregorius'un çok önem verdiği bir teşkilat olan Katolik İman Yayma Cemaati ile sınırlandırmıştı. Kardinal, boş zamanlarında tenis oynardı. İngiltere'de geçen çocukluk yıllarında bu spora düşküncü. Açık havada oynanan tenis he-

1. Türkiye'deki kiliselerde karşılığı "havarisel vekillik". (ç.n.)

nüz yaygınlaşmamıştı. Kardinal'in oynadığı zorlu bir salon tenisiydi. Bu sert sporu yapan amatör oyuncular, becerilerini onun karşısında sınamak için İspanya ve Fransa'dan geliyorlardı.

Misyoner Piskopos Férrand hepsinden daha yaşlı görünüyordu, yaşlı ve çökmüş gibi —o berrak, derin mavi gözleri haricinde. Piskoposluk bölgesi Büyük Göller'in buzlu kolları arasında uzanıyordu ve at sırtındayken misyonlarına yaptığı uzun, yalnız yolculuklar sırasında sert rüzgârlar onu fazlasıyla hırpalamıştı. Misyoner buraya bir amaç için gelmişti, bu amacıyla da ısrarcıydı. Diğerlerinden daha hızlı yiyor, mak-sadını savunmak için bolca zamanı kalıyordu —önüne gelen her tabağı öyle bir silip süpürüyordu ki Fransız kardinal onun Napolyon için ideal bir yemek arkadaşı olacağı yorumunda bulundu.

Piskopos güldü ve kahverengi ellerini af dilercesine kaldırdı. “Görgü kurallarını unutmuşumdur muhtemelen. Kafam çok dolu. Birleşik Devletler'in bu koca bölgeyi, Yeni Dünya'nın iman beşiği olan bu yeri sınırlarına eklemesi ne anlama geliyor, siz buradakilerin anlaması zor. New Mexico Vekili birkaç yıla kalmadan, Rusya'yı saymazsak, Orta ve Batı Avrupa'dan daha büyük bir ülkede yetki alanına sahip olup yükselecek. O makamın piskoposu çok mühim şeylerin başlangıcında yol gösterecek.”

“Başlangıçlar,” diye mırıldandı Venedikli, “o kadar çok oldu ki. Ama sorundan ve para taleplerinden başka hiçbir şey gelmez oralardan.”

Misyoner, sabırlı bir tavırla ona döndü. “Kardinal Hazretleri, ne olur söylediklerime kulak verin. Hıristiyanlık bu ülkeye 1500 yılında, Fransisken Rahipler tarafından getirildi. Üç yüz yıl kadar bir süre boyunca kendi hâline bırakıldıysa da henüz can vermiş değil. Bu ülke ne yazık ki hâlâ kendini Katolik sayıyor ve bilgiden yoksun olarak dinî usullere uymaya çalışıyor. Bir avuç papazın ne yol göstereni var ne de düzenleri. Dinin gereklerini yerine getirme konusunda rahatlar, bir kısmı da hiç gizlemeden nikâhsız karıkoca hayatı yaşıyor. Bu pislik temizlenmediği takdirde, bölgenin başına ilerici bir

hükümet de geçtiğine göre, bu durum Kuzey Amerika'nın genelinde Kilise'nin çıkarlarına zarar verecektir.”

“Ama bu misyonlar hâlâ Meksika'nın yetki bölgesinde değil miydi?” diye sordu Fransız.

“Durango Piskoposluğu Makamı'na bağlı değil mi?” diye ekledi María de Allande.

Misyoner içini çekti. “Kardinal Hazretleri, Durango Piskoposu yaşlı bir adam ve makamı ile Santa Fé arasında 1500 İngiliz mili mesafe var. Araba yolu, kanal, gemiyle geçilebilir nehirler yok orada. Ticareti tehlikeli yollar üzerinde yük katırlarıyla gerçekleştiriyorlar. Oradaki çöl kendine özgü bir dehşete sahip; susuzluk ya da Kızılderililerin katliamları değil benim bahsettiğim, ki bunlar çok sık yaşanıyor. Yeryüzünün tabanının yarılmasıyla sayısız kanyon ve *arroyo*² oluşmuş; topraktaki çatlaklar kimi zaman 3, kimi zaman 3000 metre derine iniyor. Yolcular katırlarıyla beraber bu taşlı yarıklardan tırmanmaya çalışıyorlar. Buralardan geçmeden hiçbir yöne gitmenin imkânı yok. Durango Piskoposu söz dinlemeyen bir papaza mektup gönderip çağırtaçak diyelim, bu *Padre*'yi kim alıp da onun huzuruna götüreceksin? Adamın bu mektubu alıp almadığını kim kanıtlayacak? Postaları avcılar, tuzakçılar, altın arayanlar, yolda giden kim varsa onlar taşıyor.”

Norman asıllı kardinal kadehini boşaltıp dudaklarını sildi.

“Peki orada yaşayanlar kim, Peder Férrand? Bunlar gezginse yerlerinde kalanlar kimler?”

“Otuz civarı Kızılderili ulusu var, Monsenyör, her birinin kendilerine özgü âdetleri ve dilleri var, birçoğu birbiriyle şiddetli düşmanlık içindeler. Bir de Meksikalılar var, doğuştan dindar bir halk. Onları eğiten ve güden kimse olmaksızın atalarının inancına tutunmuşlar.”

“Durango Piskoposundan bir mektup almıştım, bu yeni makam için kendi vekilini tavsiye ediyor,” dedi María de Allande.

2. ABD'nin güneybatı bölgelerinde bulunan ve genellikle kuru olan, yağış aldığı zaman taşan dar kanallar şeklinde coğrafi oluşum. Kitapta geçen yerel isimler ve deyişler yazarın tercihiyle uygun olarak, mümkün olduğunca orijinal şekliyle bırakılmıştır. (ç.n.)

“Kardinal Hazretleri, yerli bir papazın görevlendirilmesi büyük bir talihsizlik olur; o alanda hiç başarılı olamadılar. Ayrıca yardımcısı olan papaz yaşlı biri. Yeni vekil genç bir adam olmalı, güçlü bir bünyeye sahip, hevesli ve hepsinden öte zeki biri olmalı. Vahşet ve cehaletle, ahlaki bozuk papazlar ve siyasi kumpaslarla uğraşması gerekecek. Düzene kendi canı kadar önem veren bir adam olmalı bu.”

İspanyol’un misafirine doğru çevirdiği kahverengi gözleri, sarı bir ışıltıyla parladı. “Girizgâhınızdan anladığım kadarıyla bir adayınız var sanıyorum —bu kişi Fransız bir papaz mı acaba?”

“Tahmininizde haklısınız, Monsenyör. Fransız misyonerler hakkında aynı kanıya sahip olmamıza sevindim.”

“Evet,” dedi kardinal şakayla karışık, “en iyi misyonerler onlardan çıkar. İspanyol babalarımız şehit olmakta iyiydi ama Fransız Cizvitler daha çok iş başarıyorlar. Düzen kurma konusunda çok iyidirler.”

“Almanlardan da mı iyiler?” diye sordu Venedikli, Avusturyalılara yakınlık duyuyordu.

“Ah, Almanlar sınırlandırma yapar, Fransızlar ise düzenler! Fransız misyonerlerde uyum ve akılcı bir uzlaştırma duygusu olur. Nesnelere arasındaki mantıksal ilişkileri bulmaya çalışırlar daima. Onların tutkusudur bu.” Bu esnada ev sahibi tekrar yaşlı piskoposa döndü. “Ama Muhterem Piskopos, bu Burgonya şarabıyla hiç ilgilenmediniz. Kanada’da geçirdiğiniz yirmi kışın soğuşunu alsın diye bilhassa getirttim mahzenimden. Büyük Huron Gölü kıyılarından böyle mahsuller çıkmıyordur eminim.”

Misyoner gülümseyerek hiç dokunmadığı kadehini eline aldı. “Harika bir şarap, Kardinal Hazretleri ama korkarım ki damak tadım iyi şaraptan anlamıyor artık. Oralarda, biraz viski ya da Hudson Bay Company’nin romu bize daha iyi geliyor. Paris’te içtiğim şampanyadan memnun kaldığımı itiraf edeyim ama. Denizde kırk gün geçirdik, ben de kötü bir denizciyim.”

“Öyleyse size ondan verelim.” Başkâhyasına işaret etti. “Çok soğuk mu seversiniz? Peki ya sizin yeni vekil, bizonların

ve çingiraklı yılanların ülkesinde ne içecek? Ne yiyecek?”

“Kurutulmuş bufalo eti ve acı biberli *frijole*³ yiyecek ve bulabildiği zaman seve seve su içecek. Hayatı kolay olmayacak, Kardinal Hazretleri. O topraklar yağmuru nasıl içip tüketiyorsa onun gençliğini ve gücünü de öyle tüketecek. Ondan her türlü fedakârlık, muhtemelen şehit olması da istenecek. Daha geçen yıl San Fernández de Taos adlı bir Kızılderili *pu-eblo*'sunda⁴ Amerikalı Vali'yi ve bir düzineye yakın beyazı öldürüp kafa derilerini yüzdüler. Kendi *Padre*'lerinin kafa derisini yüzmediler, çünkü o, isyanın liderlerinden biriydi ve katliamı da bizzat kendisi planlamıştı. New Mexico'daki ziyaret böyle işte!”

“Sizin adayınız nerede şimdi, Peder?”

“Kendisi benim yetki bölgesinde bulunan Ontario Gö-lü'nün kıyısında bölge papazlığı yapıyor. Çalışmalarını dokuz yıldır izliyorum. Daha otuz beş yaşında. Din eğitimini bitirir bitirmez katıldı bize.”

“Peki adı nedir?”

“Jean Marie Latour.”

16

María de Allande sandalyesine yaslandı, uzun parmakla-rını birleştirip, düşüncelere dalarak onlara baktı.

“Elbette Peder Férrand, İman Yayma Cemiyeti'nin bu ve-killiğe Baltimore Konseyi'ne önerdiği adamı ataması hemen hemen kesindir.”

“Ah, evet, Kardinal Hazretleri ama İl Konseyi'ne sizden gidecek bir söz, soru, öneri—”

“Biraz etkisi olacaktır, kabul ediyorum,” diye cevapla-dı kardinal gülümseyerek. “Peki bu Latour zeki bir adamdır diyorsunuz, öyle mi? Nasıl bir kader biçiyorsunuz ona böyle! Ama Huron'ların⁵ içinde yaşamaktan daha kötü olmasa gerek. Sizin ülkenize dair bilgilerim çoğunlukla Fénimore Cooper'ın romanslarından gelme, İngilizcesini büyük zevkle oku-

3. Meksika'ya özgü fasulye yemeği. (e.n.)

4. Asıl anlamı “köy”. Ayrıca Arizona ile New Mexico'yu kapsayan bölgede yaşa-yan yerlilere ve onların kültürlerine verilen genel ad. (e.n.)

5. Kuzey Amerika'daki Kızılderili topluluklarından biri. (e.n.)

muştum. Peki sizin papazın zekâsı çok yönlü müdür? Sanat konularında bilgili midir mesela?”

“Buna neden gerek duysun ki, Monsenyör? Ayrıca kendisi Auvergne’lidir.”

Üç kardinal gülmeye başlayıp kadehlerini doldurdular. Misyonerin durmak bilmeyen ısrarları karşısında sıkılmaya başlamışlardı.

“Dinleyin,” dedi ev sahibi, “size kısa bir hikâye anlatacağım, bu arada piskopos da şampanyamı içme lütfunu gösterin. Sizin kesin şekilde yanıtladığınız bu soruyu sormamın bir nedeni var. Valencia’daki aile evimde, büyük İspanyol ressamlarına ait bazı resimler var, çoğunlukla büyük dedemin koleksiyonundan; kendisi böyle şeylerden anlayan ve dönemine göre zengin birisiydi. El Greco koleksiyonu sanırım İspanya’dakilerin en iyisidir. Dedemin ihtiyarlığında şu misyoner papazlardan biri New Spain’den çıkıp dilenmeye gelmiş. Amerika’dan gelen misyonerlerin tamamı, şimdi olduğu gibi o zaman da azılı birer dilenciydi, Peder Férrand. Bu Fransisken rahip, Hıristiyan ve dindar Kızılderililere ve zor durumdaki misyonlarına dair hikâyeleriyle amacında epey başarılı olmuş. Büyük büyükbabamın evini ziyaret etmiş ve vaizi orada bulunmadığı için ibadeti o yönetmiş. Yaşlı adamı tatlı dille kandırıp büyük miktarda para, ayrıca cübbe, örtü ve kadeh de almış –ne varsa alıyormuş– ve Kızılderililerin ortasındaki misyon kilisesini süslemek için büyük koleksiyonundan bir resim versin diye büyükbabama yalvarmış. Rahibe galeriden bir resim seçmesini söylemiş büyükbabam, kendisinin bağışlayabileceği en iyi şeyi isteyeceğini sanıyormuş. Ama hiç de öyle olmamış; o kıllı Fransisken, koleksiyonun en iyi parçalarından birinin üstüne atlamış. El Greco’nun tefekkür hâlindeki genç bir Aziz Franscesco resmiymiş bu ve azize modellik eden kişi de çok yakışıklı Albuquerque duklerinden biriymiş. Büyükbabam itiraz etmiş, çarımha gerilme ya da şehitlik resimlerinden biri Kızılderililerin ilgisini daha çok çekecektir, diye adamı ikna etmeye çalışmış. Kafa derisi avcıları adeta kadınsı bir güzelliğe sahip olan Aziz Franscesco’dan ne anlardı?

“Ne dese olmamış. Misyoner, ev sahibine dönmüş ve aile-

mizin deyişlerinden biri hâlini alan şu yanıtı vermiş: ‘Bu resmi benden esirgemenin nedeni güzel bir resim olması. Tanrı için fazla güzel ama senin için değil.’

“Resmi alıp götürmüş. Büyükbabamın elyazması kataloğunda Aziz Fransesco’nun bulunduğu sıra ve başlıkta şöyle yazar: New Spain’in vahşi halkının ortasında, Pueblo de Cia’daki misyon kilisesini yüce Tanrı adına zenginleştirmesi için Fray Teodocio’ya verilmiştir.

“İşte bu kayıp hazine yüzünden, Peder Férrand, Durango Piskoposu ile bazı kişisel yazışmalarda buldum. Bir sefer ona yazıp, olan biten her şeyi anlattım. Bana verdiği yanıtta Cia’daki misyonun çok uzun zaman önce yıkıldığını ve içindeki eşyaların dağıldığını yazmış. Resim elbette yağma veya katliam sırasında parçalanmış olabilir. Öte yandan, harap hâldeki bir kutsal eşya odasında veya dumanlı bir *wigwam*⁶ içinde gizlenmesi de mümkündür. Fransız papazınızın zevkli bir gözü varsa ve bu vekillige gönderilecek olursa benim El Greco tablomu da aklında bulundurabilir.”

18 Piskopos kafasını iki yana salladı. “Yok, size söz veremem —bilmiyorum. Ciddi ve rafine zevklere sahip bir adam olduğunu fark ettim ama çok ketumdur. Orada Kızılderililer *wigwam*’larda yaşamıyorlar, Kardinal Hazretleri,” diye ekledi nazikçe.

“Önemi yok, Peder. Sizin Kızılderilileri Fénimore Cooper kitaplarından anladım ve onları o hâliyle beğendim. Hadi, kahvelerimizi içip akşamın çöküşünü izlemek için taraçaya çıkalım.”

Kardinal misafirlerini dar merdivenden yukarı çıkardı. Çakıl taşlı uzun taraça ve korkuluklar akşamın karanlığında tıpkı bir göl kadar maviydi. Güneşle birlikte gölgeler de ortadan kaybolmuştu. Kızıl kırların kıvrımları şimdi menekşe rengindeydi. Bazilika kubbesinin ardından pembe ve altuni dalgalar göğe doğru titreşerek yükseliyordu.

Kilise üyeleri gezi yolunu başından sonuna kadar yürüyüp, yıldızların belirmesini izlerken sohbetlerinde pek çok

6. Büyük Göller yöresindeki Amerika yerlilerinin kullandığı bir tür çadır. (ç.n.)

konuya değindiler ama tehlikeli dönemlerden geçen her erkek gibi siyasetten uzak durdular. Lombardiya Savaşı hakkında tek kelime bile edilmedi, zira Papa'nın bu konudaki tutumu çok tersti. Bunun yerine genç Verdi'nin Venedik'te okunan yeni operasından; geçenlerde dindar olan ve Endülüs'te mucizeler yarattığı söylenen İspanyol bir dansçı kızıdan söz ettiler. Bu sohbete misyoner katılmamış, hatta ilgisini verip dinlememişti bile. Hudut bölgesinde çok uzun süre kaldığı için akıllı adamlarla sohbet etmenin tadını unutup unutmadığını sordu kendine. Ama o gece ayrılmalarından önce Maria de Allande kulağına İngilizce bir şey söyledi.

“Dalgınsınız, Peder Férrand. Yeni piskoposu şimdiden görevden mi almak istiyorsunuz yoksa? Çok geç kaldınız. Jean Marie Latour —doğru mu söyledim?”